

TIDLIG SÅET VINTERSÆD

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Produktionsøkonomisk konsekvens ved erstatning af pligtige efterafgrøder med tidlig sået vintersæd

ØKONOMI VED TIDLIG SÅNING AF VINTERSÆD SOM ALTERNATIV TIL PLIGTIGE EFTERAFGRØDER

Efter gældende regler kan vintersæd sået senest 7. september tælle som alternativ til de pligtige efterafgrøder med en faktor 4:1, således at det ikke er nødvendigt med efterafgrøder og vårkorn. Det vil sige, at 4 ha tidligt sået vintersæd kan erstatte 1 ha pligtig efterafgrøde. Pligtige efterafgrøder kan samtidig tælle med som efterafgrøder til opfyldelse af det grønne krav om 5 pct. miljøfokusområder (MFO), såfremt efterafgrøderne etableres som blanding af mindst 2 arter. MFO-efterafgrøder kan dog ikke opfyldes via alternativer til efterafgrøder, så hvis der anvendes tidlig såning som alternativ til de pligtige efterafgrøder, skal MFO-kravet typisk opfyldes via MFO-brak, hvor 1 ha MFO-brak tæller som 1 ha MFO.

Der er i Landforsøgene gennemført en forsøgsserie med tidlig sået vinterhvede og vinterhvede sået til normal tid. Der har været to forskellige strategier for planteværnsindsatsen i forsøget: En strategi med normal planteværn, som er tilpasset normalt såtidspunkt og en strategi med en øget planteværnsindsats, som er tilpasset tidlig såning. Der er i nedenstående beregninger taget udgangspunkt i den normale mængde planteværn ved normal såtid og øget mængde ved tidlig såtid.

Denne artikel belyser de produktionsøkonomiske konsekvenser, der kan være ved at erstatte efterafgrøder med tidligt sået vintersæd, både i dækningsbidrag og tidsmæssigt i forhold til

spidsbelastningsperioder.

ØKONOMISK KONSEKVENNS

Der er på baggrund af forsøgsresultaterne regnet økonomi for to sædskifter, et med vårbyg efter efterafgrøder og et med tidlig sået vintersæd.

Den samlede økonomiske konsekvens til dækningsbidrag efter maskin- og arbejdsomkostninger af de to sædskifter er beregnet ved hjælp af regnearket "Økonomi i afgrøder og sædskifte". Sædskiftet er på 300 ha salgsafgrøder i alt, uden brug af gylle.

Kravet til pligtige efterafgrøder på en planteavlsbedrift med korn og raps uden husdyrgødning er 10 pct., hvilket giver krav om 30 ha pligtige efterafgrøder. For at opfylde MFO-kravet ved hjælp af efterafgrøder, skal der etableres i alt 50 ha efterafgrøder, da 1 ha MFO-efterafgrøder tæller som 0,3 ha MFO.

Uden efterafgrøderne er kravet til pligtige efterafgrøder, $4 \times 30 \text{ ha} = 120 \text{ ha}$ tidlig sået vintersæd. Der bliver sået tidlig 1. års vinterhvede og tidlig 2. års vinterhvede.

For at opfylde MFO-kravet, anlægges der 15 ha med brak, som kun har omkostninger til en gang afpudsning medregnet. Tabel 1 viser sædskifterne med udbytter pr. hkg, for hver afgrøde.

Tabel 1 - Sædskifte med udbytter pr. hkg.

Sædskifte 1-med efterafgrøder	Udbytter hkg. pr. ha	Sædskifte 2 –uden efterafgrøder	Udbytter hkg. pr. ha
Vinterbyg	76	Vinterbyg	76
Vinterraps	43	Vinterraps	43
1. års vinterhvede	80,3	1. års vinterhvede tidlig sået	78,4
2. års vinterhvede	72	2. års vinterhvede tidlig sået	70
Efterafgrøde + Vårbyg (malt)	64	3. års vinterhvede	68
		MFO brak - 15 ha	

Vinterhvedeudbytterne er fra Landsforsøgene 2017 (side 185, tabel 5) og er nettoudbytter, hvilket betyder at omkostninger til planteværn og udsæd er fratrasket. I sædskifte 2 er indregnet omkostninger til øget mængde ukrudtsmiddel og en ekstra skadedyrsbekæmpelse med henblik på at håndtere græsukrudt. I dette tilfælde, hvor planteværnsindsatsen i forvejen er stor bliver det væsentlig økonomisk faktor.

Tabel 2 - DB efter maskin- og arbejdsomkostninger, kr. pr. ha.

Økonomi i afgrøder og sædskifter 2018		
	Sædskifte 1	Sædskifte 2
	- med efterafgrøder	- uden efterafgrøder
Bruttoudbytte i alt	10.528	10.468

Stykomkostninger i alt	-2.705	-2.623
Dækningsbidrag	7.823	7.845
Maskin- og arbejdsomkostninger	-5.361	-5.509
DB efter maskin- og arbejdsomk.	2.462	2.336

Beregninger fra regnearket "Økonomi i afgrøder og sædskifte" viser, at der er en marginal forskel på de to sædskifter på 126 kr. pr. ha, til fordel med sædskiftet med efterafgrøder. Det lille overskud ved efterafgrødesædskiftet findes kun hvis kvaliteten af vårkornet lever op til maltbygkriterierne. Lever vårbyggen ikke op til kravene men afregnes som foderbyg, er forskellen mellem de to sædskifter 157 kr. pr. ha til fordel for sædskiftet uden efterafgrøder.

En forskel på 150 kr. pr. ha vil på et markbrug på 300 ha give en forskel på 45.000 kr. pr. år, hvilket er værd at tage med i overvejelserne omkring valg af sædskifte.

KAPACITETSMÆSSIG KONSEKVENNS

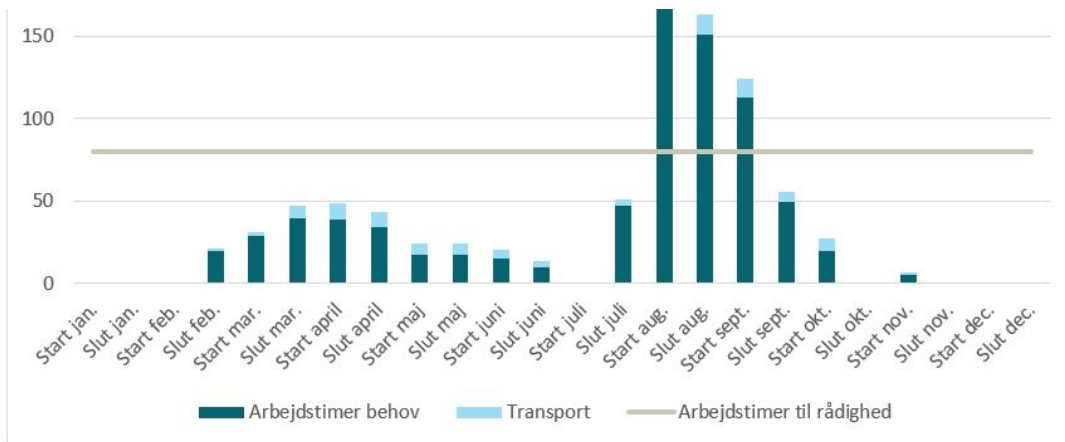
Når der ændres på tidspunktet for såning af vintersæden, ændrer det også behovet for maskinkapacitet i perioden. Når der ikke er vårsæd med i et sædskifte, men kun vintersæd, ligger der en stor mængde arbejdsopgaver på en kort tid i efteråret. Dette er med til at øge spidsbelastningen for bedriften.

Sædskifterne er indtastet i regnearket "kapaciteter i spidsperioder" med standardaktiviteter, standardkapaciteter fordelt på en 15 dages perioder over hele året.

Følgende aktiviteter er inkluderet i beregningen: Pløjning, jordbearbejdning før såning, afgrødeetablering, gødskning med handelsgødning, planteværn, høst, hjemkørsel og halmbjergning, samt evt. efterafgrøde etablering.

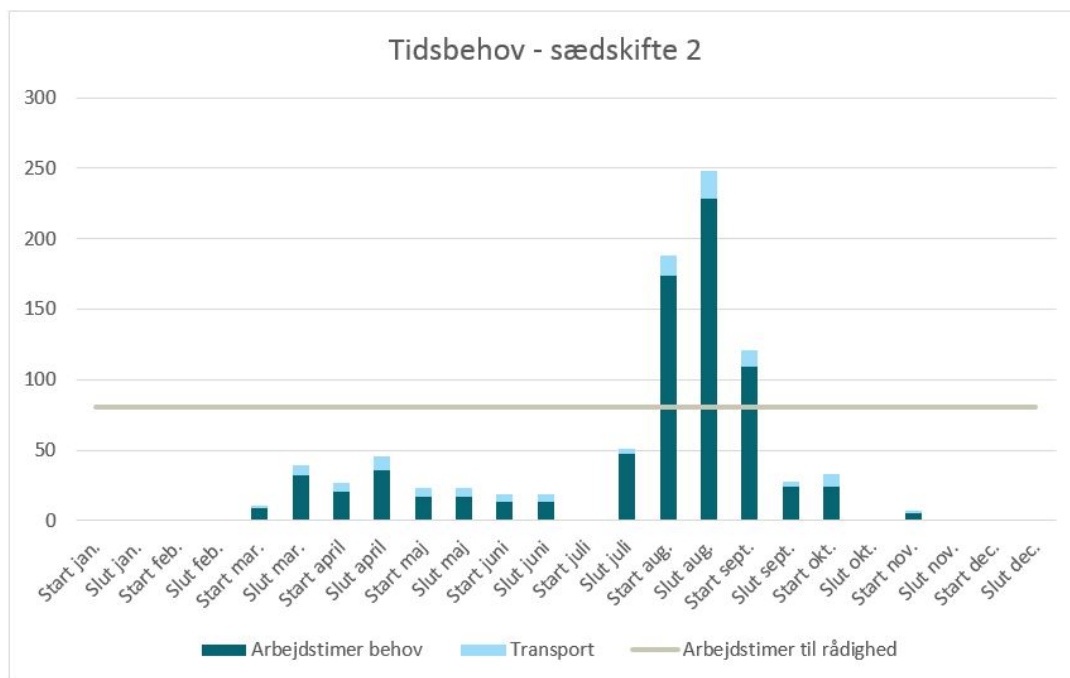
Figur 1 viser det samlede tidsbehov pr. 15 dages periode for sædskifte 1 med efterafgrøder og vårsæd. Arbejdstimerne til rådighed tager udgangspunkt i en medarbejder, med et samlet antal arbejdstimer på 1.924 pr. år. Det fremgår, at i perioden fra august til start september er tidsbehovet større end den normale arbejdsperiode for en enkelt medarbejder, og det kan derfor være nødvendigt at hyre ekstra mandskab eller maskinstation. Der er behov for henholdsvis 137, 83 og 44 ekstra arbejdstimer i perioderne udover det en enkelt medarbejder leverer. Samlet er det 264 timer fordelt på 45 dage. Noget af det ekstra tidsbehov vil kunne opfyldes af den ene medarbejder, men det vil være urealistisk at tænke, at hele produktionen kan nås af en enkelt person, så her suppleres med hjælp udefra.

Figur

1 - Tidsbehov for sædskifte 1 med efterafgrøder og vårsæd

Figur 2 - Tidsbehov for sædskifte 2 med tidligt sået vinterhvede, uden efterafgrøder

Figur 2 viser tidsbehovet for sædskifte 2 uden efterafgrøder. Der er et væsentligt større tidsbehov i slutningen af august med 229 arbejdstimer og 20 timers transport. Samlet set er der et merbehov for arbejde end der er arbejdstimer til rådighed på 316 timer fordelt på 45 dage. Det ekstra tidsbehov er med til at øge udfordringen med at komme rettidigt i marken, og få gjort arbejdet bedst muligt.

Der er et større behov for at hyre ekstra hjælp eller maskinstation ved sædskifte 2 end ved sædskifte 1 på 52 timer. De ekstra omkostninger til maskinstation eller hyret mandskab skal medregnes i det økonomiske regnskab, og dette tæller til fordel for sædskiftet med efterafgrøder.

SAMLET VURDERING

Forskellen mellem det økonomiske resultat mellem de to sædskifter afhænger af, om kvaliteten af vårbyg er til maltbyg eller foderbyg, og forskellen er på niveauet 120 og -160 kr. pr. ha, afhængigt af bygkvaliteten. Hvis der på bedriften er problemer med græsukrudt, kan det ikke anbefales at så vintersæden tidligt som alternativ til pligtige efterafgrøder, da både tidlig såning og den manglende vårsæd kun vil forværre forekomsten af græsukrudt.

I sædskifter med tidlig såning af vintersæd vil der blive et større tidspres i perioden fra start august til start september. I svære år, kan det blive en større udfordring med at nå at få sået vintersæden tidligt nok, så det tæller med som alternativ til pligtige efterafgrøder. Det er nødvendigt at overveje om der er kapacitet nok på bedriften, til at kunne varetage opgaverne med at få sået vintersæden i tide.